

AKTUEL ÆLDREPOLITIK

Landsbestyrelsesmøde, december 2020

Ældre@Sagen

DECEMBER
2020

Finansloven 2021

Ældreområdet er ikke det store fokus for Finanslov for 2021, men den indeholder dog flere elementer på området. Mest omfangsrig er puljen på 425 mio. kr. stigende til 500 mio. kr. i 2024, der tilvejebringer finansiering for kommunerne til at ansætte, hvad der svarer til én fuldtidsbeskæftiget for hver ufaglært medarbejder, der sendes på uddannelse.

Puljen, der udformes som en ansøgningspulje og overgår til bloktilskuddet efter 2024, svarer ifølge regeringen til 1.000 nye medarbejdere i ældreplejen.

Ældre Sagen har i flere medier ved Bjarne Hastrup anerkendt intentionen med den centrale tilføjelse, at denne pulje langt fra dækker de akutte behov i ældreplejen. Puljen må mest af alt være at betragte som et første lille afdrag på de vidtrækkende løfter, der fra politisk hold blev udstedt i kølvandet på sommerens dokumentarprogram, der dokumenterede alvorlige svigt på to danske plejehjem.

I tillæg til uddannelsespuljen indeholder finansloven følgende elementer med relevans for ældre området:

- Videnscenter for Værdig Ældrepleje sikres økonomi frem til og med 2023 (22 mio. kr. årligt).
- I et forsøg på at stimulere oplevelsesindustrien afsættes bl.a. 250 mio. kr. i 2021 til aktiviteter på social- og ældreområdet for mennesker, der som følge af COVID-19 har oplevet isolation og øget ensomhed. Midlerne forankres i kommunerne.
- Mulighed for brug af valgbusser ifm. KV21. Der afsættes 5 mio. i en ansøgningspulje for kommunerne.

Besøgsrestriktioner i strid med menneskerettighedskonventionen

Efter Ældre Sagens brev til sundheds- og ældreminister Magnus Heunicke af 23. oktober vedr. *"Behov for revurdering af retningslinjer for besøg på plejehjem"*, med henvisning til bl.a. vinterens komme, meddelte Sundheds- og Ældreministeriet, at der pr. 15. november ville træde en ny bekendtgørelse i kraft.

Her blev der åbnet en mulighed for, at beboere på plejehjem med besøgsrestriktioner, udover besøg af den ene nærmeste pårørende i egen bolig, også kunne få besøg af to ekstra pårørende i et særligt besøgsrum. Dette kunne umiddelbart lyde positivt, men dels er det kun formuleret som en mulighed, at Styrelsen for Patientsikkerhed beslutter

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

denne udvidelse ved det enkelte påbud. Og dels finder Ældre Sagen det fortsat problematisk, at de ældres ret til selv at bestemme over deres egen bolig – som en plejebolig jo netop er - fortsat fuldstændig underkendes.

Derfor har vi d. 17. november sendt et nyt brev til Magnus Heunicke, hvor vi gør opmærksom på, at de nye regler om besøgsrestriktioner fortsat indebærer for massive indgreb i grundlæggende menneskerettigheder. I brevet lægger vi vægt på, at beskyttelsen af folkesundheden skal kunne stå mål med de indgreb, der sker i den enkeltes rettigheder – og det gør de nuværende indgreb ikke. Tværtimod stilles beboere på plejehjem markant ringere end den øvrige befolkning, hvad angår personlig frihed og retten til privat- og familieliv, og det er en uacceptabel forskelsbehandling. En forskelsbehandling, som resulterer i store menneskelige omkostninger i form af dårlig trivsel, ensomhed og sorg for de mennesker, der forventeligt har den korteste tid tilbage at leve i.

Ældre Sagen har endnu ikke modtaget svar fra sundheds- og ældreministeren, hvorfor vi primo december har sendt et rykkerbrev. I brevet bemærker vi, at ministeren i pressen har givet udtryk for, at han mener, at menneskerettighederne er overholdt i de nuværende restriktioner. Dette beder vi om at få uddybet nærmere, ligesom vi også gerne vil have uddybet, hvorfor han konkret mener, at de nuværende besøgsrestriktioner ikke er ulovlig forskelsbehandling af beboere på plejehjem i forhold til ældre og plejekrævende borgere, som ikke bor på plejehjem, med hensyn til muligheden for at modtage besøg af pårørende.

Foruden de direkte henvendelser til sundheds- og ældreministeren har vi via både skriftlige medier og flere tv-interviews rettet skarp kritik af de nuværende restriktioner, og vi bakkes nu op af adskillige ældreordførere, ligesom både Det Ethiske Råd, Institut for Menneskerettigheder m.fl. deler vores bekymring.

Finanslov 2021

Under overskriften ”Kære regering/Folketinget: Nu er det Elses og Niels’ tur” har Bjarne Hastrup i medierne tilkendegivet, at nu skal det være ældreplejens tur til at blive prioriteret ved næste års finanslov.

De frygtelige overgreb, som TV2-dokumentaren afslørede, var med til at sætte et helt nødvendigt fokus på den forråelse, vi desværre oplever mange steder i ældreplejen.

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

Mange års besparelser har sat sine tydelige spor. Ældreplejen må og skal derfor nu prioriteres med flere midler.

Samtidig med en økonomisk styrkelse af området, skal der også ske omfattende forandringer i organisering og udførsel af hjælpen i dagligdagen. Vi skal væk fra det "New Public Management-regime", der har skabt store ødelæggelser og har været med til at skabe forråelsen.

Der er derfor brug for et løft af ældreplejen med en tilførsel af ressourcer svarende til 2,5 mia. kr. årligt fra 2021 jf. Ældre Sagens finanslovsforslag. På denne måde kan vi starte på genopretningen af ældreplejen.

En Coronasikker juleaften

Ældre Sagen har sammen med Danske Patienter efterspurgt anbefalinger fra myndighederne til, hvordan man kan holde den mest Coronasikre jul. Anbefalingerne skal bl.a. rådgive om, hvor mange dage før man skal lade sig teste eller gå i selvisolation, hvis man skal holde den meste sikre jul sammen med personer i risikogruppen. Ældre Sagen har været i medierne og tale for testning op til jul for at øge sikkerheden for den ældre generation. Test er dog ikke et "carte blanche" til at undlade at overholde andre anbefalinger om afstand m.m.

Frit valg i ældreplejen

Dansk Industri (DI) har i deres medlemsblad fremlagt en undersøgelse fra VIVE, der bl.a. belyser kendskab til fritvalgsordningen på hjemmehjælpsområdet. Undersøgelsen viser, at en stor gruppe af hjemmehjælpsmodtagere er usikre omkring ordningen. DI har på den baggrund været i medierne med forslag om ansættelse af ældrevejledere i kommunerne, som skal vejlede omkring fritvalgsordningen. Venstre har ligeledes fremlagt samme forslag.

Ældre Sagen har i medierne tilkendegivet, at det kan være en god idé med ældrevejledere i kommunerne, som generelt kan støtte og vejlede svækkede ældre, når de eksempelvis henvender sig til kommunerne omkring behov for hjemmehjælp m.v. Vi har samtidig et krav om, at vejlederne i givet fald skal være uafhængige af den kommunale forvaltning.

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

Frikommuneforsøg – velfærdsaftaler

I forbindelse med de kommende frikommuneforsøg har Ældre Sagen udtalt, at de nye frihedsmuligheder for de tre kommuner på ældreområdet, som skal være en del af forsøget (Viborg, Langeland og Middelfart), forhåbentlig vil få den sunde fornuft tilbage i ældreplejen. Der skal ske et opgør med systemtænkningen, så det igen bliver den enkelte svækkede ældres behov, som er i centrum for såvel tildeling som udførsel af hjælpen. Der skal ske et opgør med regnearksstyring og unødigt bureaukrati. I stedet skal der arbejdes for en organisering af hjælpen i mindre teams, som kan være med til at fremme opbygningen af gode relationer mellem dem, som skal modtage hjælpen, og dem, som skal udføre den. Endvidere foreslår vi, at der arbejdes med nye visitationsmodeller, hvor der blandt andet kan forsøges med selvvisitation til hjemmehjælp mv.

Retssikkerheden skal styrkes

I de senere år er retssikkerheden i kommunerne kommet tiltagende under pres. Det ses bl.a. ved, at Ankestyrelsen i stigende omfang omgør kommunernes afgørelser. Ca. hver tredje klage bliver således ændret eller hjemvist af Ankestyrelsen. Samtidig viser flere af Ankestyrelsens undersøgelser af sager, som borgerne ikke har klaget over, at en stor del af sagerne lider af så store fejl og mangler, at de ville være blevet omgjort, hvis der var blevet klaget. De mange fejl rammer særligt den udsatte eller ældre del af befolkningen, som ofte er tilbageholdende med at klage og har vanskeligt ved at anvende klagesystemet. Derfor er det helt afgørende at værne om borgernes retssikkerhed i mødet med kommunen og at forbedre sagsbehandlingen kvalitet.

Den juridiske tænketank Justitia har den 22. oktober 2020 har udgivet rapporten:

Borgerrådgiver – En sikring af borgernes retssikkerhed om

borgerrådgiverfunktionen. Rapporten belyser, hvordan en borgerrådgiver kan medvirke til at sikre retssikkerheden. De mange fordele ved borgerrådgiverordningen belyses, og hovedanbefalingen i rapporten er en udbredelse af borgerrådgiverordningen til alle kommuner ved at gøre ordningen obligatorisk.

Justitia har sammen med Ældre Sagen og en række andre organisationer henvendt sig til social- og indenrigsminister Astrid Krag med en anbefaling om, at ministeren gør borgerrådgiverordningen obligatorisk for alle kommuner, eller at der som minimum oprettes en pulje med øremærkede midler til ansættelse af borgerrådgivere til særligt

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

økonomisk trængte kommuner, der gerne vil og/eller bør højne retssikkerheden for deres borgere.

Danske Handicaporganisationer har desuden skrevet et debatindlæg, hvor Ældre Sagen er medunderskriver sammen med en række andre organisationer. Debatindlægget er den 1. december 2020 bragt på Altinget.dk: <https://www.alinget.dk/social/artikel/ni-organisationer-der-er-brug-for-borgerraadgivere-i-landets-kommuner>

Følgende organisationer står udover Danske Handicaporganisationer og Ældre Sagen bag debatindlægget på Altinget.dk: Justitia, FOA, 3F, CP Danmark, Den Sociale retshjælp, Selveje Danmark og Scleroseforeningen. Derudover er Advokatsamfundet sammen med ovenstående organisationer medunderskriver på brevet til Astrid Krag.

Vaccine mod COVID-19

Den 26. november offentliggjorde myndighederne en strategi for første fase af vaccination mod COVID-19. En række COVID-19-vacciner er meget langt i udviklingen og tæt på at kunne tages i brug. Vaccinationsindsatsen kan, uanset størrelsen på de første leverancer, ikke udrulles for hele befolkningen på én gang. Myndighederne har derfor besluttet, at risikogrupper og sundhedspersonale skal være de første, der modtager en kommende vaccine. Ældre Sagen har på møde med Sundhedsstyrelsen og i flere medier bakket op om, at risikogrupperne står i første række. Dette er både vigtigt for at minimere alvorlige sygdomsforløb og skåne sundhedsvæsenet mest muligt og helt afgørende for, at ældre mennesker kan få deres livskvalitet tilbage og igen få besøg, eksempelvis på plejehjem.

Ældre Sagen har påpeget behovet for en central styring af distributionen, så vi undgår en lignende situation som ved distributionen af influenzavacciner. Ældre Sagen har dog tydeliggjort, at det ikke må have negativ betydning for personer, der ikke er mobile. Det er således afgørende, at der kommer mobile enheder, der kan vaccinere personer omfattet af ældreplejen, hvilket myndighederne også har taget højde for i deres planlægning.

Styrket tilsyn på ældreområdet - reserven

Ældre Sagen har i et af sine fem finanslovsforslag foreslået et styrket tilsyn med plejehjem og hjemmepleje. Et bredt flertal af partier har i slutningen af november indgået aftale om at fordele 61,7 millioner kroner samlet for årene 2021-2014 fra reserven – som erstatter den tidligere satspulje – til netop at fortsætte og styrke

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

det risikobaserede tilsyn på ældreområdet, som blev etableret som forsøgsordning med satspuljeaftalen for 2018-2021. Det er vi tilfredse med, men opgraderingen er dog langt fra så omfattende, som Ældre Sagen har foreslået.

Dertil etableres et nyt rejsehold, som - når et påbud gives til en plejeenhed - skal følge op med obligatoriske opfølgings- og læringsforløb. Og endelig er der afsat midler til en informationsindsats, så kendskabet til at indgive bekymringshenvendelser udbredes blandt beboere og pårørende.

I pressen har Ældre Sagen udtrykt tilfredshed med styrkelsen og de nye initiativer, men vi foreslår samtidig, at man skalerer tilsynet yderligere op - de tildelte midler ligger langt under vores forslag. Derudover understreger vi, at selvom et styrket tilsyn kan hjælpe med at opspore og udbedre plejen de steder, hvor kvaliteten ikke er i orden, er det fortsat uhyre vigtigt, at der arbejdes for et generelt løft af ældreområdet, så disse svigt slet ikke finder sted.

Hjemmehjælpsmodtagere hyppige gæster på sygehus

KL har lavet en analyse, der viser, at tre ud fire borgere over 80 år, der får hjælp af kommunen, også bliver tilset på et hospital i løbet af et år. Derudover får 9 ud af 10 af dem, der er indlagt, også kommunal hjælp. Det understreger, at mængden af fælles ældre patienter mellem kommuner og regioner er så stor, at der er behov for et stærkt samarbejde om særligt den gruppe.

Ældre Sagen har med udgangspunkt i analysen påpeget behovet for, at netop ældre patienter er dem, som en ny sundhedsaftale skal løse problemerne for. Det er dem, der har rigtig mange kontakter med sundhedsvæsenet i både kommuner, på hospitaler og hos deres egen læge. Vi skal simpelthen have løst problemerne med at få en styrket sammenhæng, så kommunerne kan følge med. Der er nedlagt mange sengepladser på medicinske afdelinger, så hvis ikke det sikres, at kommunerne har de rette kompetencer, og at der er det rette samarbejde, så kan kommunerne ikke løfte den opgave, som de står overfor.

Ensomhed i en Coronatid

Ensomhed fylder naturligt ekstra meget i denne tid, hvor mange især svækkede ældre fortsat lever i større eller mindre grad af isolation grundet risiko for smitte med COVID-19. Dette var også baggrunden for det brev, som Ældre Sagen sendte til tre

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

ministre den 29. oktober (se Aktuel Ældrepolitik for november). I brevet fremsættes tre konkrete ønsker:

- Juster retningslinjerne for aktiviteter med socialt formål
- Forlæng de afsatte midler til aktiviteter i sommerpakken ind i 2021
- Inkluder ældre i regeringens initiativer for at modvirke ensomhed

De to sidstnævnte ønsker er siden blevet opfyldt. Ved politisk aftale af 6. november (https://sim.dk/media/40531/aftale_om_50_mio_kr_til_at_bekaempe_ensomhed_og_6nov20_t.pdf) er der afsat yderligere 50 mio. kr. til bekæmpelse af ensomhed blandt særligt udsatte grupper under Corona, og i modsætning til det først varslede endte ældreområdet med at blive inkluderet i aftalen. Således er der afsat 4 mio. kr. til ligelig fordeling mellem fem ældreorganisationer, herunder Ældre Sagen, samt 500.000 kr. til Ældre Sagens og FOA's fortsatte facilitering af Ældrepartnerskabet i 2021. Desuden kan ældreorganisationer på lige fod med alle andre søge om tilskud til konkrete projekter i en nyoprettet pulje ved navn "10 mio. kr. til 1.000 nye fællesskaber". I forbindelse med aftalen bliver der også givet tilladelse til, at midler fra Sommerpakken kan anvendes ind i 2021.

Desværre er det førstnævnte ønske endnu ikke imødekommet trods dialog direkte med kulturministeren. Ældre Sagen fortsætter med at presse på for at få ændret anbefalingen om aflysning af alle arrangementer med et primært socialt formål, således at det fx bliver muligt for lokalafdelingerne at arrangere julefejring i små grupper for ældre, der ellers kan komme til at sidde alene i julen.

Ældre Sagen har afgivet høringsvar om ny tidlig pension

Regeringen fremsatte den 18. november 2020 lovforslag om indførelse af ret til den nye ordning Tidlig Pension. Lovforslaget skal 3. behandles den 22. december, så loven kan træde i kraft pr. 1. januar 2021. Det forventes, at de første personer kan modtage Tidlig Pension i januar 2022.

Ældre Sagen har i forbindelse med lovbehandlingen afgivet høringsvar. Vi har pointeret, at det er vigtigt for os, at de forskellige tilbagetrækningsmuligheder og de dertilhørende ydelser er gennemskuelige, logiske og rimelige. På den baggrund har vi haft en række bemærkninger til lovforslaget.

Helt overordnet har vi opfordret til, at retten til Tidlig Pension samles i en selvstændig lov i stedet for at blive skrevet ind i Lov om social pension. På den måde bliver både

Dette dokument er målrettet Ældre Sagens frivillige

reglerne for Tidlig Pension og reglerne for folke- og førtidspension lettere at overskue. Det skyldes blandt andet, at kriterierne for berettigelse til Tidlig Pension og principperne for beregning af ydelsen afviger markant fra de regler og principper, som i øvrigt anvendes i Lov om social pension.

Vi har også henstillet til, at der hurtigt udarbejdes en vejledning, da reglerne for Tidlig Pension er meget komplekse, og vi har opfordret til, at der lægges en klar plan fra myndighedernes side om, hvordan viden om den nye ordning skal formidles. Det gælder også, hvor og hvordan man som borger kan få råd, vejledning og hjælp med fx beregninger af denne og andre ydelser. Det er nemlig vigtigt for os, at man med de mange ordninger, som fx Tidlig Pension, efterløn og seniorpension, kan overskue, hvilke muligheder og konsekvenser der er ved de forskellige ordninger, og hvilken man skal vælge, hvis man er i målgruppe for flere af dem.

Bankerne gør deres kasser kontantløse

Flere af landets banker har den seneste tid meldt ud, at de vil lukke alle eller kraftigt reducere antallet af kontantkasser i deres filialer. Det sker samtidig med, at antallet af bankfilialer med personlig betjening også er svundet ind gennem årene.

Ældre Sagen har i pressen forholdt sig kritisk til denne udvikling. Kontantløse banker vil kunne besværliggøre livet for de ældre, som ikke selv er i stand til at betjene en hæveautomat. Kontanter er gyldigt betalingsmiddel, og man skal ikke føle sig til besvær, fordi man ønsker at hæve og bruge kontanter i forbindelse med sine indkøb. I Ældre Sagen har vi forståelse for, at der sker en udvikling hen imod en samfund, hvor kontanter anvendes i mindre grad. Men vi mener, at bankerne har et samfundsansvar over for de kunder, der bruger kontanter, og som har brug for hjælp til at hæve dem. Bankerne bør derfor tænke i alternative løsninger, ligesom de skal sørge for et højt informationsniveau til de berørte kunder, så de er klar over, hvor og hvordan de fortsat har adgang til kontanter. Ældre Sagen vil derfor forfølge problematikken og i første omgang tage den op med bankerne.